

Sorø Museumsforening

Nyhedsbrev, september 2024

400 års jubilæum på Sorø Museum

Lørdag den 14. september blev en festdag i solskin på Sorø Museum. Museumsforeningen og museet havde arrangeret nogle hyggelige eftermiddagstimer for at fejre, at Chr. IV's gamle kro, som nu er den ældste del af Sorø Museum, fyldte 400 år.

De mere end 50 gæster hørte først borgmester Gert Jørgensen med stor entusiasme fortælle om Chr. IV og forbindelsen til Sorø.

Dernæst talte Museum Vestsjællands direktør Eskil Vagn Olsen og fremhævede, at den gamle kro i mange år havde været hjemsted for Sorø Museum. Han fortalte, at Sorø Museumsforening er ejer af matriklen og bygningerne. Museum Vestsjælland betaler på mikkelsdag en årlig leje på 1 kr. til museumsforeningen.

Efter festtalerne var det tid til at gå indenfor og nyde kaffe, kringle og portvin. Man hyggede sig med samtaler over bordene. Den nye udstilling "Kaffepause" på 1. sal blev beset.

Derefter fortalte tidligere leder af Sorø Museum og formidlingschef på Museum Vestsjælland Ea Matzon om sin tid på museet med fokus på den omfattende renovering og istandsættelse, der begyndte, da hun tiltrådte i 2002.

Festdagen sluttede ude i gården med fælles afsyngelse af "Den danske sang"

Niels G. Sørensen

HUSK julemarked på Sorø Museum d. 29 og 30. november

FOREDRAG PÅ SORØ MUSEUM
Tirsdag den 12. november 2024 kl. 19.00

Udgravningen af resterne af jættestue ved Skælskør

ved arkæolog Josefine Gudmann, Museum Vestsjælland

Med midler fra Slots- og kulturstyrelsens pulje for dyrkningstruede lokaliteter, har arkæologer fra Museum Vestsjælland, igennem de sidste 3 år, udgravet resterne af en sløjfet og overpløjet jættestue lidt uden for Skælskør. Ved foredraget vil Arkæolog Josefine Gudmann fortælle om, hvordan denne udgravning kom i stand, og om et ikke så lidt kompliceret udgravningsforløb, samt dennes metode, hvor både drone og fotogrammetri har været hyppigt brugt. Der vil også blive fortalt og vist billeder af de mange spændende genstande, der er fremkommet ved undersøgelserne.

Entré for ikke-medlemmer 75 kr. Kaffe og brød kan købes for 20 kr.

FOREDRAG PÅ SORØ MUSEUM
Tirsdag den 19. november 2024 kl. 19.00

”Livsfortællinger”

Ved forfatter og foredragsholder Anne Holm Christensen, Næstved

Med udgangspunkt i fire af sine bøger vil Anne Holm Christensen fortælle om baggrunden for bøgerne og de metoder, hun anvender, når hun både går tæt på en persons historie og tæt på tiden, den foregår i.

Anne arbejder med såvel historiske som nulevende menneskers livsfortællinger, og hendes udgangspunkt er, at ethvert menneskes liv er interessant at gå i dybden med. Derfor handler foredraget ikke om kendisser, men om helt almindelige menneskers ualmindelige liv.

Entré for ikke-medlemmer 75 kr. Kaffe og brød kan købes for 20 kr.

Studietur Lund 2024

af Henning V. Fischer

Søndag den 16. juni 2024 kl. 9 præcis, drog 44 medlemmer af Sorø Museumsforening på ekskursion til de tabte provinser mod øst. Rejsens mål var Lund både det fortidige og det nutidige. Det fortidige var repræsenteret ved Uppåkra (Opager) 5 km fra det nutidige Lund.

De tabte landsdele

På vejen over Sjælland fortalte Henning Fischer om de mange svenskekrige med særlig vægt på den største nationale katastrofe, der er overgået Danmark; panikfreden i Roskilde 1658. Den danske statsminister von Geersdorff ønskede, at han aldrig havde lært at skrive, thi så kunne han ikke få ansvar for de ulykker, som freden medførte. Han skrev under, og væk var en 1/3 af det danske rige. Skåne, Halland og Blekinge. Kun Bornholm er tilbage af det gamle Østdanmark.

Der kom mange krige efterfølgende, men aldrig kunne vi få Skånelandene tilbage, selv da vi var med i koalitionen, der endegyldigt besejrede stormagten Sverige, kunne vi ikke ved fredsslutningen få stormagternes støtte. De ville ikke

igen have én magthaver over Øresund. Danmarks Øresundstold havde for altid gjort det umuligt at samle landet. Det mærkelige er den danske reaktion på tabet; man valgte simpelthen at ignorere Skånelandene. Ude af øje ude af sind. Til gengæld gennemførte svenskerne, en, imellem særdeles brutal forsvenskning af den skånske befolkning. Roskildefredens krav på dansk rets- og kirkesprog blev ikke overholdt. De skånske skolebørn har sidenhen besvaret lærerens spørgsmål om hvad der skete i 1658 ? - med: "Jo, det var året, hvor vi blev befriede fra danskerne!"

I de senere år er der kommet gang i forskningen af Skånes danske fortid, ikke mindst fra Lunds Universitet, der egentligt er placeret i Skåne for at fremme forsvenskningen af landsdelen.

Lund før Lund

Da vi nærmede os Øresundsbroen, fik Alan Tomlinson mikrofonen. Han fortalte om Uppåkra, (Opager), hvor Lunds Universitet i disse år foretager omfattende udgravninger. Der er på stedet rejst et meget stort telt over et gravefelt,

hvor der foretages særdeles grundige udgravninger og undersøgelser af en stor hal og et kulthus. Man har egentligt helt tilbage til 1930'erne været klar over, at Uppåkra gemte på en spændende historie, men omfanget af pladsen gik først op for forskerne, da de fik nogle pålidelige bornholmske amatør-detektorarkæologer til at medvirke i en systematisk undersøgelse. Det viste sig hurtigt, at det bippede og båttede overalt. Undersøgelser har indtil nu afgrænset en bymæssig bebyggelse, der har fyldt mere end 30 ha. og som har efterladt et kulturlag på op til 3 meters tykkelse. Der er altså tale om en bebyggelse med en meget lang historie. Det ser ud til, at bebyggelsen helt forsvinder på samme tid som Lunds første kirke opføres, og det giver anledning til antagelser om, at Uppåkra simpelthen er flyttet til den nuværende placering af Lund. Ingen ved hvad Uppåkra hed, men den kan jo have heddet Lund. Der er ingen skriftlige kilder.

Vi drak buskaffe og spiste de medbragte tebirkes fra Sejers ved Uppåkra Kirke, og spadserede omkring på stierne med informationstavlerne og øvede os på at læse de svenske tekster, besøgte den nygotiske Uppåkra Kirke og /eller nød det store åbne landskab, der omgiver området, hvor den forhistoriske by har ligget.

Lunch

Herfra fortsatte vi nogle få kilometer til et meget specielt spisested: Segers Mat. Spisestedet ligger ude i det åbne land. Stedet kunne minde om Planteforum vest for Ringsted. I den bagerste ende af forretningen, i et stort drivhus, ligger restaurationen. Vi fik søndagens menu, som der vist var mere end almindelig tilfredshed med, både vedrørende beliggenheden i den fri natur, og ikke mindst var der begejstring over den lækre moderne menu. Der er altid en dagens menu med mulighed for vegetabilsk alternativ, så hvis du kommer forbi en anden gang, så søg på Segers Mat på internettet, og læs hvad dagens menu er. Efter en kop kaffe gik turen til Lund, hvor vi havde sat Elin Fredrikson stævne for en guidning gennem det gamle Lund.

Lund

Elin var en særdeles nærværende guide,

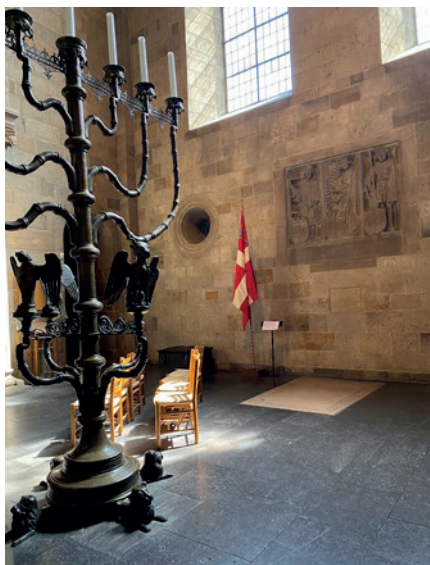

der på dansk sikrede, at vi fik en masse spændende historier om kvarteret omkring domkirke og universitet. Der var både de historisk korrekte og de mere eventyrlige anekdoter. Turen var 2-3 km lang. Vejret var helt i top, omend vi i det solbeskinnede Lund kunne mærke vinden, der stod og ventede på Fanden uden

for menighedsrådets mødesal. En vandrehistorie som Alan Tomlinson nævnte også findes i lokalsagnet, om vinden der står og venter i porten ind til bibliotekets gård i Sorø.

Vi sagde farvel til Elin uden for domkirken, samtidig med at det berømte middelalderur i kirken slog 3, de hurtige fik lige efterklangen af klokkespillet. Den imponerende domkirke kunne beses uden guidning, idet man skal være autoriseret guide. Henning Bussenius anbefalede, at man besøgte ærkebiskop Assers grav i sidekapellet, hvor man hvert år på Valdemarsdag sætter Dannebrog, til minde om Dannebrog's heldige ankomst fra Himlen ved slaget ved Lyndanisse 15. juni 1219.

Kronetorps Mølla

Vi sagde farvel til Lund og startede hjemturen mod Sorø. Vi kørte dog ikke langt for ved Kronetorps Mølla var der buskaffe og Birgits lækre muffins. Kronetorps Mølla er en såkaldt hollændermølle, den er opført i 1841 og er den sidste der har været i drift i Skåne. Mølle og møllerbolig er fredet siden 1971 og ejes af Bjurløv Kommune. Den ligger højt i landskabet. Mølleanlægget har i tidens løb medført at 2 af engang 3 bronzealderhøje er forsvundet. Den sidste er en meget stor og markant høj, og der er en skøn udsigt over landskabet.

Ude af øje ude af sind?

Så gik det hjemad mod Øresundsbroen, og efter 120 km behagelig bustur var vi hjemme. Afstanden til de tabte landsdele er bare 100 km. men mentalt er afstanden desværre større, ikke fordi der er stor forskel mellem danskere og svenskere, men fordi Skåne har været, og stadig til dels er: Ude af øje og ude af sind.

Et bemærkelsesværdigt gravminde på Sorø Ny Kirkegård.

Af Vibeke Meister Beltoft

Foto 2. aug. 2019. vmb

På Sorø Ny Kirkegård står der et gravminde der er udformet som en kilometersten. Øverst er indhugget tegnene: Alfa og Omega og neden under er indhugget navnene på to personer: Jan Frederik van (von) Osten Hackhe og Anine van Osten Hackhe. Von Hackhe blev født i Garnisons sogn den 5. marts 1853 og døbt den 10. juni samme år i Garnisons kirke i København. Hans foræl-

dre var Waldemar Peter Johannes Leopold Hackhe (1818-1888) og Johanne Maria von Osten (1825-1887). At der er indhugget van, må bero på en fejl.

Von Osten blev kandidat fra Den polytekniske Læreanstalt i København i 1878.

Fra den 1. april 1878 til den 31. marts 1879 var han ansat som ingeniørassistent og tegner ved 1. Ingeniør Direktions 4. Bygningsdistrikt. I 1880 bor han endnu hos forældrene, Vesterbrogade 77, forhuset, 3 sal a, København.

Herunder ses en annonce i Jyllandsposten den 11. september 1880 hvor han anbefaler sig.

Kultur-ogIngeniørarbejder.
Undertegnede tillad. at anbefale sig med de forskjellige under Ingeniørfagets Omraade hørende Arbejder, hvoriblandt navnlig Engvanding- & Udtørringsforetagender, Dræninger, saavel Mark-, Mos.- som Ventildræning, Kloakanlæg, alle Slags Jordarbejder, Levering og Opstilling af Pumper m. m. Til lige foretages Opmaalinger, Nivellement og Planlægning til de forskjellige Arbejder, som udføres under Garanti og til moderate Priser, og tages saavel over til Ledelse som i Entreprise.
Forepørgsler besvares af med- undertegnede Hackhe. (s 262)
Chr. Fred. Skov, J. v. Osten Hackhe,
Kulturingiør, cand. polyt., Ingeniør,
Sønderallée 21, Aarhus.

I november 1886 blev han gift i Holmens kirke med Anine født den 13. september 1862 i Thisted, datter af

Ulrik Rosing Schow og Sophie Nicoline Ferdinanda Glud.
Bopæl i 1888: Frederiksberg Allé 51A, st. Frederiksberg.

Den 30. januar 1888 bliver sønnen Waldemar Ulrik Leopold født på Frederiksberg. I perioden 1890-1902 får ægteparret yderligere 4 børn, alle piger: Ingeborg f. 1890, Ulla Christiane f. 1892, Agnes Vibeke f. 1894, Edith Regitze f. 1902.

Næstved Tidende. Sydsjællandske Folkeblad (1866-1918)

Den 4. juli 1891

"Vej- og Vandløbsinspektør-Bestillingen i Sorø Amt.

I Sorø Avis læses: "Efter hvad vi har erfaret, har Vej- og Vandløbsinspektør H. Berg i Sorø efter hans derom paa Grund af Alder og Svagelighed indgivne Begjæring faaet Afsked fra sine Bestillinger fra 1ste Oktober d. Aar at regne, hvorhos der fra samme Dato er tillagt ham Alderdomsforsørgelse.

Til hans Efterfølger er Vej- og Vandløbsbetjent i Fuglebjerg Distrikt Cand. Polyt. J.F. von Osten Hackhe blevet udnævnt fra samme Tid at regne".

I 1891 blev von Osten ansat som amts- vej og vandløbsinspektør samt branddirektør ved Sorø amt og familien flyttede til Sandvedvej i Fuglebjerg.

Ved folketællingerne i 1890 var han tællingskommisær for befolkningen i Fuglebjerg by og sogn, Øster Flakkebjerg herred, Sorø amt.

En "tællingskommisær" gik fra hus til hus og noterede på optællingslister hvem der boede i det pågældende hus eller gård og hvilken stilling og alder beboeren havde. Altså et betroet hverv.

Aar 88 *Sorø Amt*

Optællingsliste

for Befolkningen den 1de Februar 1890 i Kongeriget Danmarks Landdistrikter.

Amtes Navn: *Sorø Amt.*
Herredets Navn: *Øster Flakkebjerg Herred.*
Sognets Navn: *Kommunens Fuglebjerg Sogn.*
Byens Navn: *Fuglebjerg.*
Tællingskommisærens Navn: *J. v. Osten Hackhe cand. polyt. Udgiftent.*

Summarisk Uddrag

af Optællingslisten for Befolkningen den 1de Februar 1890

i 0 Gaarde | i *Fuglebjerg* By og *Kommunens* Sogn.
og 9 Huse

Familiernes Antal	Herredet	Kommunen	Byens
Antal af de Personer paa Hovedtiden, som boer i Familier	24	21	45
Antal af de Personer paa Hovedtiden, som leve alene i Familier	2	-	2
Heri	26	21	47
Hertil kommer efter Tilfølgeliste A som midlertidig tilfølgende	1	-	1
Til sammen	27	21	48

Her Tilfølgeliste B var Indgaaen af Indboens Betænkning indlæst.

den 1 Februar 1890.

Rigtigheden heraf bevidnes.
*J. v. Osten Hackhe
cand. polyt.*

Herunder ses hans underskrift.

Rigtigheden heraf bevidnes.
*J. v. Osten Hackhe
cand. polyt.*

Kort over Sorø amt 1890-1920. Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn

Familien flytter til Sorø

I 1892 sælger von Osten ejendommen i Fuglebjerg og familien flytter til Sorø, Frederiksvej 5 som von Osten har erhvervet.

Frederiksvej 5. Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn.

I perioden 1900 – 1913 var von Osten medlem af Sorø Byråd. Ved valget i 1909 bestod liste B af muremester Langkjær, overlærer

Lauritzen, frøken Glahn, vejinspektør Hackhe, købmand Hansen, købmand Topp og skomagermester Høyer.

Liste C bestod af skomager Høyer, købmand Topp, købmand Hansen, vejinspektør Hackhe, overlærer Lauritzen og muremester Langkjær. Frk. Glahn var ikke med på denne liste. Man måtte gerne stille op på mere end en liste.

Udsnit af foto af Sorø Byråd i perioden 1900-1913 Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn.

Hvem var hans foresatte?

Da von Osten blev ansat var det under amtmænd Emil Vedel (1824-1909) som var amtmænd i perioden 1871 til 1902. Vedel flyttede først ind i "Villereden", senere lod han opføre en større villa i nærheden og boede der i hans tid som amtmænd. Hans efterfølger amtmænd Anton Vilhelm Heinrich Groothoff (1847-1923) som boede Søgade 7, Sorø,

købte huset, men han syntes ikke det var flot nok, og erstattede det med villaen der ligger der endnu, i dag kaldet ”Vænget”.

Amtmand Emil Vedel, var også kendt for sit virke inden for arkæologien. Han blev begravet på Sorø kirkegård.

Amtmand Emil Vedel

Foto: Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn.

Anton Vilhelm Heinrich Groothoff var amtmand I perioden 1903-1913.

Anton Vilhelm Heinrich Groothoff

Foto: Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn.

Umiddelbart før sin tiltræden lod Groothoff, opføre en ny amtmandsbolig. Boligen huser nu Hauchs Fysiske Cabinet under Sorø Akademi. Han blev begravet på Sorø Ny kirkegård i en sarkofag som endnu kan ses. Se evt. kendtes gravsted.

Før i tiden var amtskontoret installeret sammen med amtmandens private bolig, men i 1913-1928 blev der antaget en ny amtmand, Axel Henrik Bille-Brahe (1858-1935), som installerede sig i en stor villa på Slagelsevej 7. Hans gravsted har jeg ikke fundet.

Amtmand Axel Henrik Bille-Brahe. Udsnit af foto: Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn.

Randers Dagblad den 19. sept. 1914:

”Pludselig død.

Amtsvejsinspektør Osten von Hackhe, Sorø, er i Onsdags pludselig død under Omstændigheder, der minder om den Maade, hvorpaa hans Kollega, Amtsvejsinspektør Hansen, Næstved, døde. Venstres Folkeblad meddeler om hans Død.

Vejinspektøren havde været en Tur paa Landet, og kom mellem Kl. 8 og 8½ cyklende i Boldhusgade paa Vej til sit Hjem. Da han var naaet omtrent ud for Skomager Diekelmann, styrtede han af cyklen, ramt af et Hjerteslag. Han aandede endnu svagt, da tililende Folk vilde hjælpe ham, men døde kort efter at han var baaret op i en Bil, der førte ham til hans Hjem. Amtsvejinspektøren blev 61 Aar gl.; han havde i de sidste Aar været noget svagelig”.

Berlingske Tidende 19. sept.1914

Postkort der viser Boldhusgade omkring 1912. Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn.

Anine bliver boende i huset på Frederiksvej efter ægtemandens død, og udlejer nogle af husets værelser til pensionærer. Ifølge folketællingen fra 1940 bor Anine fortsat på Frederiksvej 5.

Folketællingerne fra 1940 er de nyeste der er tilgængelige på nettet, men ifølge Sorønerbiografier 1901-1960 om datteren Agnes dør Anine i 1950.

0-km stenen på Sorø torv

Som følge af metersystemets indførelse i 1907 med ikrafttræden i 1912, skulle der placeres en 0-kilometersten et centralt sted i byen, og det kunne kun være på Sorø Torv.

Fra Byrådets forhandlingsprotokoller fremgår følgende punkter: ”Byrådet 21. maj 1909, Punkt 12. Skrivelse fra Sorø Amts Skrivestue af 6. d.m. hvori forespørges, om Byrådet har noget at erindre imod at midten af Storgade udfor Søgade (Torvet) vælges som Udgangspunkt, henholdsvis Endepunkt, ved Landevejens opmåling i Metermål i henhold til Lov nr. 24 af 4. maj 1907. Det henstilles at anbringe en lille Jernplade i Muren på vedkommende Ejendom. Byrådet havde intet at erindre imod”.

2 år senere bliver emnet igen behandlet på et møde i byrådet:

”Sorø Byråd den 12. maj 1911 punkt 14: Sorø Amts Vej- og Vandinspektør foreslår anskaffelse af en såkaldt 0-Sten, og anbefaler, at dens Plads bliver ud for Kantstensrækken af østre Fortov i Storgade, midt for Søgade.

Det vedtoges at anskaffe den ommeldte 0-Sten”.

Postkort der viser Sorø Torv omkring 1922. Lokalthistorisk arkiv for Sorø og omegn.

0-km stenen som den så ud den 23. oktober 2020. Foto: vmb.

Jeg tænker det må være Jan Frederik von Osten Hackhes fortjeneste, at Sorø har en 0-km sten på Sorø Torv.

Stenen blev opstillet den 6. november 1913, så mon ikke han var med til indvielsen.

En gang i 1950-erne, blev 0-stenen flyttet 12 m mod nord, hvilket er indhugget på stenens fod på den side der vender ud mod Storgade.

Von Ostens efterfølger som amtsvejinspektør var cand.polyt. Hans Emil Rasmussen (1880-1939).

Kilder:

- Mediestream
- Folketællinger
- Lokalthistorisk arkiv for Sorø og omegn
- Sorø bys historie gennem tre hundrede år ved L.F. la Cour
- Den polytekniske Lærestalts Kandidater 1878
- denstoredanske.lex.dk
- Danskernes Historie, Danske Slægtsforskeres Bibliotek: Embedsetater udgivet af Landsarkivet for Sjælland m.m. 1970. (Stiftamtmand og amtmænd på Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm)
- Jul i Sorø 2009
- Gravsten.dk

Fotos fra 400 års jubilæet (se forsiden)

Fotos fra studieturen til Lund (se side 4-7)

Firmamedlemskaber af Sorø Museumsforening

Et ordinært medlemskab, som dækker en husstand (2 personer) koster 200 kr. årligt, mens et firmamedlemskab kan tegnes for 500 kr. årligt. Firmanavnene bringes på vores hjemmeside og nævnes i nyhedsbrevet. Vi tilbyder at etablere et link fra vores hjemmeside til firmaets hjemmeside. Bestyrelsen takker nedenstående firmaer for deres interesse, støtte og økonomiske hjælp.

Niels G. Sørensen

SORØ VVS ApS
DANISHHIFI.DK
ARKIPLUS A/S
SORØ APOTEK
THIELE, Sorø
PETER DUE BOLIG
EL-SALG SORØ
AIS SPROG APS

DANIEL ANDERSEN
WEBSITES ApS
SORØ AKADEMIS SKOLE
ELEKTROGÅRDEN SORØ APS
NYRUP INSTALLATION A/S
STIFTELSEN SORØ AKADEMI
DANSKE BANK, Sorø
LEMMANN GRAFISK, Stenlille

Museumsforeningens bankkonto: Reg. nr. 1551 konto nr. 10003563

Find informationerne her:

Museum Vestsjælland: www.vestmuseum.dk

Sammenslutningen af Museumsforeninger i Danmark: www.sammus.dk

Sorø Museumsforening: www.sormusfor.dk

Sorø Museumsforenings bestyrelse:

Niels G. Sørensen, formand

Birgit Bangsgaard Madsen, næstformand

Niels Karup, kasserer

Flemming Hansen, sekretær

Henning Vincentz Fischer, webmaster

Alan Tomlinson, foredrag

Henning Bussenius-Larsen

Adresser, telefon, e-mail:

se www.sormusfor.dk

Sorø Museumsforening

Nyhedsbrevet er trykt hos www.lemann.dk
Ansvarlig for nyhedsbrevet er Niels G. Sørensen